

บทบรรณาธิการ

Editorial

วิเคราะห์นโยบายด้านสุขภาพของรัฐบาล จากคำแถลงนโยบายของนายกรัฐมนตรี ต่อรัฐสภา วันที่ 25 กรกฎาคม 2562

ผลการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562 ทำให้ประเทศไทยได้รับรัฐบาลชุดใหม่มาปกครองประเทศ โดยเริ่มจากการมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2562 และแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2562 กระบวนการที่ตามมาคือการประกาศนโยบายของรัฐบาล ซึ่งกำหนดให้มีขึ้นในวันที่ 25 กรกฎาคม 2562

การประกาศนโยบายของรัฐบาลเป็นเรื่องที่ประชาชนให้ความสนใจมาก เพราะเป็นการกำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศสำหรับช่วงอายุของรัฐบาล ซึ่งมีกำหนด 4 ปี ซึ่งชี้ให้เห็นว่า กระทรวงต่างๆ จะมุ่งดำเนินการในด้านใดบ้างเมื่อรัฐบาลชุดนี้เข้าบริหารประเทศ และหลายฝ่ายต่างก็มุ่งหวังว่า งานที่อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละองค์กรจะถูกบรรจุอยู่ในถ้อยแถลงนโยบายของรัฐบาล เพราะนั่นย่อมหมายถึงการได้รับความสำคัญ ได้รับงบประมาณ และได้รับการสนับสนุนให้ทำงานนั้นๆ ประสบความสำเร็จ

ด้วยเหตุนี้ คนในแวดวงสาธารณสุขต่างก็ติดตามอย่างใจจดใจจ่อ นโยบายรัฐบาลด้านสาธารณสุขที่ขยี้ จะมีเรื่องอะไรเป็นจุดเน้นบ้าง ความสนใจที่ขยี้ เป็นเรื่องที่เข้าใจได้ไม่ยาก เพราะดูได้อย่างชัดเจนจากตัวอย่างนโยบายที่ผ่านมา

ในรัฐบาลชุดที่แล้ว พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ซึ่งในคำแถลงนั้น ระบุ

นโยบายที่จะยกระดับคุณภาพ

บริการด้านสาธารณสุขและสุขภาพของประชาชนด้วยงานวางระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พัฒนาระบบบริการ เน้นการป้องกันมากกว่าการรักษา สร้างความเข้มแข็งของระบบเฝ้าระวังโรค ป้องกันแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุ การจราจร ส่งเสริมการกีฬาเพื่อสุขภาพ ประสานการทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไข้ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การอุ้มบุญ การปลูกถ่ายอวัยวะ และสเต็มเซลล์ จัดให้มีมาตรการและกฎหมายที่รัดกุม เหมาะสมกับปัญหาใหม่ของสังคม เป็นต้น

ถ้าสังเกตให้ดีจะเห็นว่า นอกจากการกำหนดนโยบายด้านสาธารณสุขอย่างกว้างๆ แล้ว รัฐบาลชุดที่ผ่านมามุ่งแก้้ปัญหาเร่งด่วนอยู่ 4-5 เรื่องคือ อุบัติเหตุจราจร การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การอุ้มบุญ การปลูกถ่ายอวัยวะและสเต็มเซลล์ และผลที่เห็นชัดเจนคือความเข้มข้นของงานดังกล่าว เช่น การให้ความสำคัญต่ออุบัติเหตุจราจรในทุกเทศกาล และการออกกฎหมายอุ้มบุญเมื่อเดือนสิงหาคม 2558 เป็นต้น และที่เป็นตัวอย่างชัดเจนคือ การออกกฎหมายทองวัยรุ่นได้สำเร็จเมื่อเดือนมีนาคม 2559 ทั้งๆ ที่กรมอนามัยได้เพียรพยายามออกกฎหมายต้านอนามัย-เจริญพันธุ์นี้มาก่อนเป็นเวลานานับ 10 ปี แต่ไม่เคยสำเร็จ เพราะไม่ได้ปรากฏอยู่ในนโยบายของรัฐ

สำหรับนโยบายรัฐบาลชุดปัจจุบัน พ.ศ. 2562 มีความสนใจต่องานด้านสาธารณสุขอยู่ในนโยบายหลัก

ด้านที่ 9 “การพัฒนาาระบบสาธารณสุขและหลักประกันทางสังคม” ซึ่งมุ่งเน้นงาน 4 ประการคือ

1. การจัดบริการสาธารณสุขและระบบความคุ้มครองทางสังคมที่ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม ให้มีประสิทธิภาพทันสมัย เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และมีคุณภาพทัดเทียมกันทั่วทุกพื้นที่ และยกระดับระบบหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมแรงงานนอกระบบ ส่งเสริมให้มีมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและอนามัยให้คนไทยทุกช่วงวัยมีสุขภาพแข็งแรงและลดอัตราการเจ็บป่วยโรคเรื้อรัง จัดให้มีสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เอื้อต่อสุขภาพของประชาชน

2. ส่งเสริมการป้องกัน และควบคุมปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพโดยการพัฒนาองค์ความรู้ด้านสุขภาพที่ถูกต้องของคนทุกกลุ่มวัย ส่งเสริมการเล่นกีฬาและออกกำลังกายเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ สร้างระบบรับมือต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ ทั้งระบบติดตาม เฝ้าระวัง และการจัดการภาวะฉุกเฉิน จัดระบบการแพทย์ปฐมภูมิที่มีแพทย์เวช-ศาสตร์ครอบครัวดูแลอย่างทั่วถึง และส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาพที่ดีในทุกพื้นที่

3. พัฒนาและยกระดับความรู้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้เป็นหมอบริการบ้านควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารทางการแพทย์ เร่งพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่มีคุณภาพให้ทั่วถึงและครอบคลุมประชากรทุกภาคส่วน ลดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการบริการในแต่ละระบบ การยกระดับคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อให้ประชาชนในทุกครัวเรือนทุกพื้นที่โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนสามารถเข้าถึงหน่วยบริการสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึง

4. สร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมด้านการศึกษา สุขภาพ การมีงานทำที่เหมาะสมกับประชากรทุกกลุ่มให้ได้รับความปลอดภัยและมีสุขอนามัยที่ดี

นอกจากนี้ คำว่า “สุขภาพ” ยังถูกระบุอยู่ในนโยบายด้านอื่นๆ ด้วย เช่น

- ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม มีการบริหารจัดการของเสียจากภาคอุตสาหกรรมและขยะเพื่อลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

- ด้านการพัฒนาคุณภาพและความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบหลากหลายเน้น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

- ด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมการเป็นพ่อแม่ ความรู้เรื่องโภชนาการและสุขภาพ การอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยผ่านการให้บริการสาธารณะที่เกี่ยวข้อง

- ด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศมีการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพของประชาชนอย่างครบวงจร ทั้งระบบยา วัคซีน เวชภัณฑ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย

นอกเหนือจากนโยบายหลัก 12 ด้านที่ระบุมา ยังมีการประกาศนโยบายเร่งด่วนอีก 12 ประการ โดยในเรื่องที่ 2 กล่าวถึงการปรับปรุงระบบบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและเบี้ยยังชีพของประชาชน อาทิ ผู้สูงอายุและคนพิการที่มีรายได้น้อย ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส มารดาตั้งครรภ์ เด็กแรกเกิด และเด็กวัยเรียนที่ครอบครัวมีปัญหาทางเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำ ลดภาระการเดินทางไปสถานพยาบาลของประชาชน และลดความแออัดในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ พัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อสม. ระบบการแพทย์ทางไกล และภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ในชุมชนสามารถเข้าถึงหน่วยบริการสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึง รวดเร็ว และมีคุณภาพ

เป็นที่น่าสังเกตว่า นโยบายรัฐบาลชุดนี้ ไม่ได้ระบุถึงปัญหาสาธารณสุขด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะเหมือนอย่างชุดที่แล้ว (อุบัติเหตุจราจร ท้องวัยรุ่น เป็นต้น) แต่เป็นการพัฒนาที่ตัวระบบ จึงเป็นที่น่ากังวลว่า ปัญหาสำคัญบางประการอาจถูกละเลยไป ผู้ที่ทำงานในด้านต่างๆ คงต้องทำงานหนักขึ้น ผลักดันให้งานของตนเข้าอยู่ในระบบที่รัฐบาลกำลังพัฒนาอยู่ เพื่อจะได้รับความสนใจจากผู้บริหาร ได้รับความสนับสนุนจากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางด้านนโยบาย บุคลากร และงบประมาณในการดำเนินงาน

วิวัฒน์ โรจนพิทยากร

บรรณาธิการ